

Bedřich Smetana (1824.-1884.) češki nacionalni skladatelj

Petra Babić

Djetinjstvo i mladost

- Roditelji Barbora Lynková i František Smetana
- Dobrostojeća i muzikalna obitelj
- Otac mu je davao prvu glazbenu poduku iz violine i potaknuo ga na učenje glasovira
- Wunderkind – od djetinjstva je pokazivao veliki glazbeni talent
- Prvi javni nastup sa 6 godina
- Prvi pokušaji skladanja
- *Galop u D-duru (1831.)*

Školovanje

- Gimnazija – Německý Brod, Prag pa Plzen
- Kontakti s Karelom Havlíčkem Borovskim (kolega) i Josefom Jungmannom (ravnatelj gimnazije u Pragu)
- Vrlo poticajno glazbeno okruženje u Pragu, posjećuje kazališta, koncerte i nastupe vojnih orkestara
- Učitelji poticali razvoj njegovog talenta: Jan Chmelík, František Ikavac, Gustav Beer

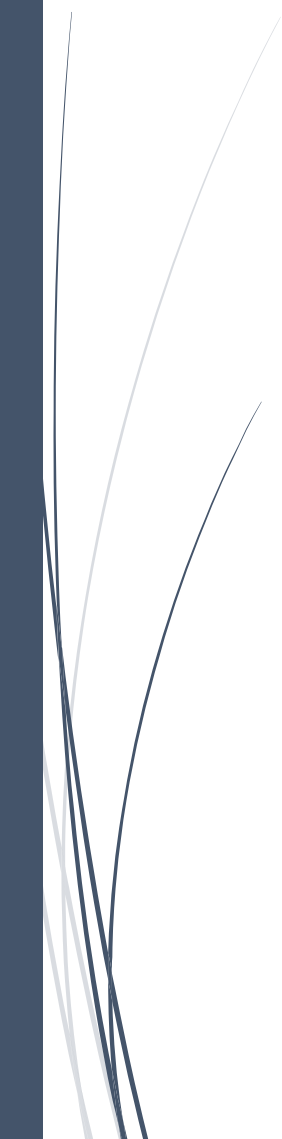

Mladenačka djela

- *Louisen-Polka* – prva u potpunosti sačuvana skladba
- *Dahlia-Polka*
- *Iz studentskog života*
- prvi pokušaji orkestralnih skladbi: *Menuet u B-duru* i *Galop bajadérek*

Studij u Pragu

- Učitelj djece Lea Thuna
  - Veza s obitelji Kolář, omogućili mu kontakt s Josefom Prokschom
  - Studij kompozicije
  - 1848. - otvorio vlastitu glazbenu školu u Pragu
-

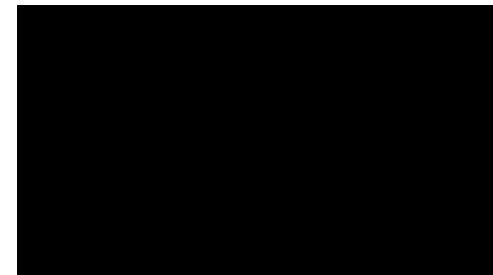
Obiteljski život

- Prvi brak: Kateřina Kolářová;
- kćeri: Gabriela, Bedřiška, Kateřina, Žofie
- Drugi brak: Barbora (Betty) Ferdinandiová;
- kćeri: Zdenka i Božena
- Najbliža veza cijelog života s kćeri Žofie

Rana djela

- Inspiracija životnim događajima: *Svadbene slike* (1849.), *Klavirski trio u g-molu*
- Stilizirani plesovi: *Tri salonske polke*, *Tri poetske polke*, *Sjećanja na Češku u formi polki*
- *Trijumfalna simfonija* – Smetanina jedina simfonija, skladana za vjenčanje Franje Josipa i Elizabete Bavarske (1853.-1854., praizvedena 1855.)

Pražki ustanak

- Revolucija u Pragu 12.-17. lipnja 1848. – predvode ju radikalni demokrati i studenti
- Počela kao miran prosvjed protiv prisutnosti habsburške vojske u gradu, ali je nakon sukoba građana i vojske prerasla u ustanak
- Završio nakon što je general Windischgrätz bombardirao grad
- Smetana je sudjelovao u borbama na barikadama
- Revolucionarne skladbe: *Marš Narodne garde*, *Marš studentske legije*, *Válka, válka* (Rat, rat)

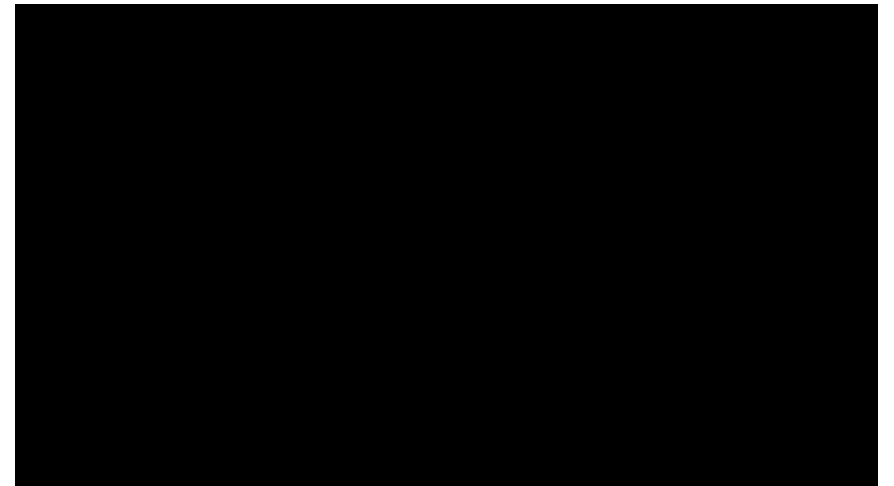
Válka, válka

Tekst: Jiří Kolář

Rat, rat, náš barjak se vije,
Ustanite Česi, Bog nas štiti,
Čvrsto se držite svog prava!
Čuvaj svoju domovinu i češku slavu,
Čuvajte svoju domovinu i češku slavu!
Po cijeloj se domovini čuje,
Pjesma Taborićana!
Po cijeloj se domovini čuje,
Pjesma Taborićana!

Narod je gospodar, narod je vladar,
On se ponosno drži svog prava,
Svog blaženstva i svog poraza.
Od stranaca nema darova,
Od stranaca nema poklona!
Češka slava, češka čast,
U Češkoj je samo Čeh gospodar!
Češka slava, češka čast,
U Češkoj je samo Čeh gospodar!

Jedinstvo, jedinstvo, náš barjak se vije,
Ustanite Česi, Bog nas štiti,
Čvrsto se držite svog prava!
Čuvaj svoju domovinu i češku slavu,
Čuvajte svoju domovinu i češku slavu!
Oduprimo se neprijatelju,
jedinstvo, jedinstvo češke lige!
Oduprimo se neprijatelju,
jedinstvo, jedinstvo češke lige!

Odlazak u Švedsku (1856.-1861.)

- Nezadovoljan situacijom u Češkoj
- Ponuda da preuzme Filharmoniju u Göteborgu
- Vrlo cijenjen, stabilna pozicija i dobra plaća, ali – provincijski grad
- Povratak u Češku 1861.

Nacionalni skladatelj

Kazalište

- od 18. stoljeća: Staleško kazalište
- 1844. - ideja o potrebi osnivanja nacionalnog kazališta
- 1845. - formalni prijedlog (Palacký): odobreno, osnovano Društvo za utemeljenje češkog narodnog kazališta u Pragu
- 1862. - otvoreno Provizorno kazalište
- 1881. - otvoreno Narodno kazalište (Národní divadlo)

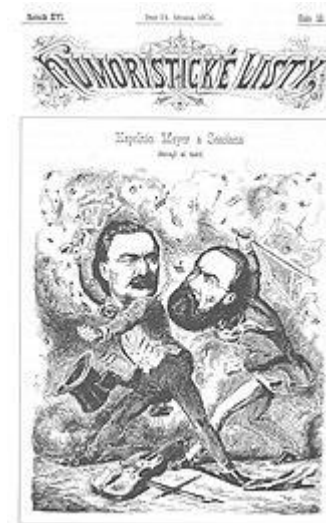
Nacionalni pokret 1860-ih

- 1861. - izabran Sabor, ulazak u Carevinsko vijeće
- “Program državnog prava” - dominantni politički program
- Narodna stranka (liberali iz 1848.) - dominantna; F. Palacký, F. L. Rieger
- 1863. češki zastupnici napuštaju Vijeće
- pitanje odnosa prema Austriji - bojkot ili suradnja

Ravnatelj Opere (1866.-1874.)

- Postavljen za ravnatelja Opere Provizornog kazališta 1866.
- Ograničene tehničke mogućnosti: mala scena, orkestar od 35 članova, neujednačena kvaliteta zbora
- Važna javna funkcija – društveni ugled
- Namjera: postavljati sva recentna remekdjela i istovremeno formirati češki nacionalni repertoar
- „rat za Smetanu”

Stvaranje nacionalnog repertoara

- Pitanje „češkosti”
- Nacionalno u operi – teme iz povijesti, teritorija i narodnog života
- Ranije češke opere rijetko izvođene
- Smetanine opere: *Brandenburžani u Češkoj* (1866.), *Prodana nevjesta* (1866.), *Dalibor* (1868.), *Dvije udovice* (1874.), *Poljubac* (1876.), *Tajna* (1878.), *Đavolja stijena* (1880.), *Libuše* (1881.)

Má vlast (Moja domovina)

- Ciklus 6 (odvojenih) simfonijskih pjesama
- Višegrad (praizvedba 1875.), Vltava (1875.), Šárka (1876.), Iz čeških lugova i gajeva (1876.), Tábor (1880.), Blaník (1880.)
- Prikaz češke prirode, ljudi, povijesti i mitologije
- 5. studenog 1882. - praizvedba ciklusa u cjelini

- Višegrad – sjedište prvih čeških vladara iz dinastije Přemyslovića

- Vltava – tijek Vltave, od dva pritoka, preko rijeke koja se širi i protječe kroz Prag, do njezina utoka u Labu

- Šárka – prikazuje ljude i njihov karakter, legenda o ratu Amazonki protiv Přemysla

- Iz čeških lugova i gajeva – slavi ljepotu češke prirode

- Tábor – sjećanje na Husitske ratove i Taboričane (15. st.)

- Blaník – legenda da se u planini Blaník nalazi uspavana vojska sv. Václava koja će ustati i spasiti Češku u trenutku najveće ugroze

- 5. studenog 1882. – svih šest pjesama prvi put izvedeno zajedno kao ciklus *Moja domovina*

Prodana nevjesta

- Libretist: Karel Sabina
- Skladana 1863.-1866.
- Praizvedba: 30. svibnja 1866. - vrlo dobar uspjeh
- Glazba koja „zvuči češki“
- 1870. - konačna verzija

© DIZN UAZI

Nova opera.

PREDSTAVA 12.

Izvan **NEPA.** predbrojke.

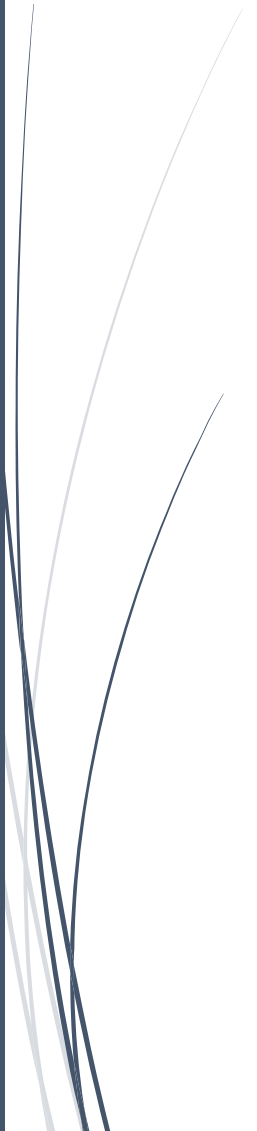
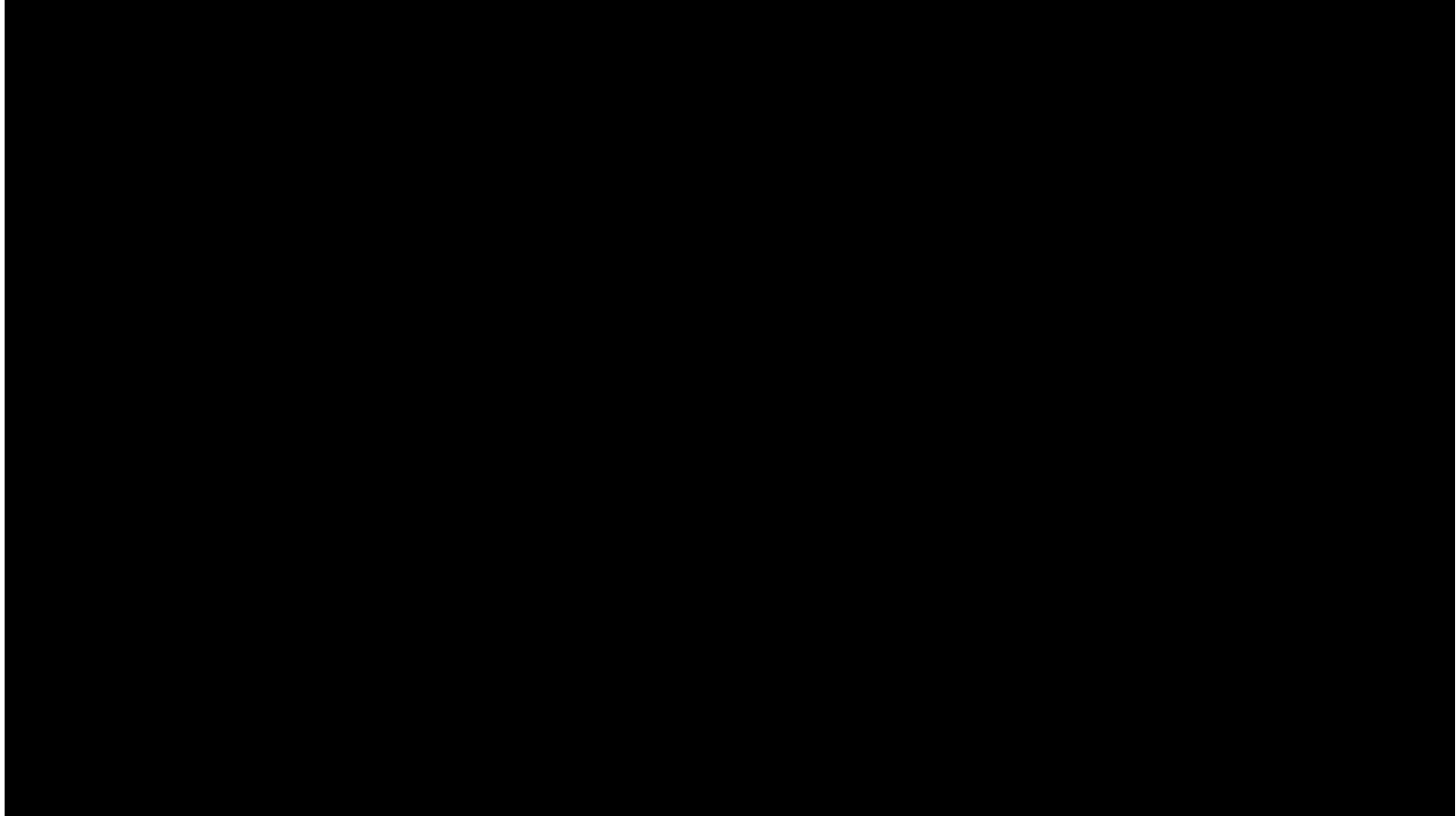
Narodno zemaljsko kazalište u Zagrebu.

Danas u subotu, dne 18. listopada 1873.
pjevat će se: *prvi put*

PRODANA NEVJESTA.

Vesela opera u 3 čina. Glazba od Miroslava Smetane. Rieči od K. S.
Iz češkoga prevao A. Senoa.

Raynatelj g. I. pl. Zajc. — U prizor stavio g. nadredatelj Josip Freudenreich.

Recepcija *Prodane nevjeste*

- Sjajan uspjeh prerađene verzije u Češkoj
- 1871. - izvedba u Sankt Peterburgu
- 1892. - izvedena na bečkoj Glazbenoj i kazališnoj izložbi – velik uspjeh i početak svjetske popularnosti
- Izvedbe u SAD-u, diljem Njemačke, u Londonu, Parizu, Beču itd.
- veliki angažman Gustava Mahlera
- Svečana izvedba 9. svibnja 1945. u spomen stradalima u Drugome svjetskom ratu

Nacionalno-povijesne opere

Brandenburžani u Češkoj

- Prva češka nacionalna opera
- Libretist: Karel Sabina
- Skladana 1862.-1863. za natječaj grofa Jana Harracha
- Praizvedba: 5. siječnja 1866. – izvrsna recepcija
- Razdoblje brandenburške uprave (1278.-1283.) poslije pogibije kralja Otakara I. u bitci na Moravskom polju
- Operna radnja o tri sestre, kćeri praškog gradonačelnika; Tausendmark, Čeh koji je prešao na brandenburšku stranu, je zaljubljen u najstariju sestru, ali ga ona odbija. Tausendmark ih otme i želi prodati brandenburškom kapetanu koji će od njihovog oca tražiti otkupninu. Deus ex machina, naređeno je povlačenje brandenburških trupa iz Češke; Česi u međuvremenu oslobode sestre, a Tausendmark je uhićen i sudit će mu se
- Dvije moguće interpretacije: protiv Austrije ili protiv Pruske

Libuše (1873./1881.)

- Libretist: Josef Wenzig
- Skladana: 1872.
- Praizvedba: 11. lipnja 1881.
- najvažnija nacionalna opera, izvedena za otvorenje Narodnog kazališta 1881. (i 1883.)
- I. čin: Libušin sud; II. čin: izbor Přemysla za vladara; III. čin: vjenčanje i proročanstvo
- poruka: narodna dinastija, češko pravo, samostalnost i državnost

Izraz političkog protivljenja

- Fundamentalni članci 1871. – pokušaj austro-češke nagodbe
- Pitanje krunidbe Franje Josipa
- II. Čin – borbeni finale, narod objavljuje da će slijediti Přemysla
- III. Čin – proročanstvo: najava/sjećanje najvažnijih osoba iz češke povijesti, zaključno sa zadnjim narodnim vladarem, ali i najava opstojnosti

Politički kontekst	Kronologija skladanja
Proljeće – ljeto 1871. Prijetnja rata s Pruskom; optimizam zbog artikulacije Fundamentalnih članaka	I. čin dovršen 2. IX. 1871.
20. X. 1871. Franjo Josip odbio sankcionirati Fundamentalne članke	II. čin dovršen 18. II. 1872.
1872. Franjo Josip objavio da se neće okruniti za češkog kralja	III. čin dovršen 12. XI. 1873.

Narod (Přemyslu):
S tobom ćemo svi zajedno poći
Kamo god nas povedeš,
Hrabrost nas vodi u bitku
Koja može završiti samo pobjedom!
Libuše, finale II. čina

VEED.IO

Scena proročanstva

Břetislav (1034.-1055.) i Jitka
Moravski vladar koji je vladao i
Češkom te osvojio Šlesku i dio
poljske

Jaroslav od Štenberka (13. st.)
Junak koji je prema predaji
obranio Češku od Tatara

Otokar II., Elizabeta i Karlo IV.
Otokar “koji je vladao od mora
do mora”, Elizabeta “koja je
rodila oca nacije” i Karlo IV.
“koji je Česima dao da jedu
kruh prosvjete za vlastitim
stolom”

Žižka, Prokop Veliki i husiti,
15. st.
Kaos ratovanja i husitske
pobjede

Juraj Podjebradski (1420.-1471.)
Posljednji kralj češkog porijekla,
njegova vladavina kao posljednje
veliko doba češke povijesti

Prag
Najava da češki narod nikad
neće nestati i da će
nadvladati sve teškoće

Ostale političke poruke

- sama tema radnje: prikaz samostalne vladarice samostalne češke kneževine u ranom srednjem vijeku
- moguće tumačenje: izražavanje nezadovoljstva aktualnim stanjem skućene političke autonomije Češkog Kraljevstva
- Libušino priklanjanje češkom, a ne njemačkom, pravu pri rješavanju sukoba braće
- evociralo nužnost poštivanja čeških prava i zaštite čeških interesa u Češkoj, odnosno izražavalo prigovor presnažnom njemačkom utjecaju

Recepcija *Libuše*

- Pozitivna, iako podijeljena recepcija: s jedne strane oduševljenje češkim elementima
- Vrlo brzo je postala stekla status nacionalnog simbola:
- Fanfare iz *Libuše* su bile glazbena pratnja Masarykovom dolasku pri proglašenju Čehoslovačke
- Danas se izvodi svake godine 1.1., 8.5. i 28.10.

Recepcija Bedřicha Smetane

- „otac češke nacionalne glazbe”
- Najvažniji češki skladatelj 19. stoljeća, uz Antonína Dvořáka
- Univerzalno dobro prihvaćanje njegovih djela
- *Má vlast*, *Prodana nevjesta* i *Libuše* – simboli nacionalnog pokreta u glazbi
- Otakar Hostinský i Zdeněk Nejedlý – estetičari, Smetanini zagovornici
- Zagovornik i Tomáš Masaryk
- Danas: neprijeporno mjesto u panteonu češke kulture

Hvala na pažnji!